Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
GERARDA HOGANA
przedstawiona w dniu 23 maja 2019 r.[1]

Sprawa C-383/18

Lexitor Sp. z o.o
przeciwko
Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni,
Santander Consumer Bank S.A. z siedzibą we Wrocławiu,
mBank S.A. z siedzibą w Warszawie

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku (Polska)]

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 2008/48/WE – Artykuł 16 ust. 1 – Umowy o kredyt – Wcześniejsza spłata – Prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu odpowiadającej odsetkom i kosztom przypadającym na pozostały okres obowiązywania umowy

1. Niniejsza sprawa dotyczy wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66; sprostowania: Dz.U. 2009, L 207, s. 14; Dz.U. 2010, L 199, s. 40; Dz.U. 2011, L 234, s. 46). Jak zostanie wykazane, znaczenie tego przepisu – który dotyczy uprawnienia konsumenta do obniżki kosztu kredytu w przypadku pełnej lub częściowej przedterminowej spłaty kwoty należnej na podstawie umowy o kredyt – jest, przynajmniej w pewnych aspektach, niejasne i nie ułatwia dokonania zadowalającej wykładni. W istocie możliwe jest – być może ze względu na kwestie wskazane w niniejszym odesłaniu prejudycjalnym – że prawodawca Unii mógłby w pewnym momencie zechcieć ponownie rozważyć sformułowanie tego przepisu.

2. W każdym przypadku wniosek został złożony w ramach postępowania pomiędzy Lexitor Sp. z o.o. a Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka z siedzibą w Gdyni, Santander Consumer Bank S.A. z siedzibą we Wrocławiu (zwanym dalej „Santander Consumer Bank”) oraz mBank S.A. z siedzibą w Warszawie, dotyczącego stosowania dodatkowych opłat i kar, w przypadku gdy konsumenci decydują się na przedterminową spłatę zobowiązań wynikających z umów o kredyt konsumencki.

3. Przed rozważeniem tego pytania należy wymienić właściwe przepisy zarówno dyrektywy 2008/48, jak i prawa krajowego.

1 Język oryginału: angielski.

I. Ramy prawne

A. Prawo Unii

1. Dyrektywa 87/102

4. Artykuł 8 dyrektywy Rady 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dz.U. 1987, L 42, s. 48) stanowił:

„Konsument ma prawo do wypełnienia zobowiązań określonych w umowie kredytu przed czasem ustalonym w umowie. W tym przypadku, zgodnie z prawem przewidzianym w państwie członkowskim, konsument ma prawo do słusznego zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu".

5. Dyrektywa 87/102 została uchylona i zastąpiona ze skutkiem od dnia 11 czerwca 2010 r. dyrektywą 2008/48.

2. Dyrektywa 2008/48

6. Motywy 7, 9, 10, 39 i 40 dyrektywy 2008/48 stanowią:

„(7) W celu ułatwienia powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich należy ustanowić zharmonizowane wspólnotowe ramy w wielu kluczowych obszarach. W związku ze stałym rozwojem rynku kredytów konsumenckich i rosnącą mobilnością obywateli europejskich wybiegające w przyszłość przepisy prawne Wspólnoty, które można będzie dostosować do przyszłych form kredytowania i które umożliwią państwom członkowskim zachowanie odpowiedniego poziomu elastyczności przy wprowadzaniu ich w życie, powinny pomóc w ustanowieniu nowoczesnego systemu przepisów dotyczących kredytów konsumenckich.

[…]

(9) Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. Dlatego państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych […].

[…]

(10) Definicje zawarte w niniejszej dyrektywie określają zakres harmonizacji. Obowiązki państw członkowskich związane z wprowadzaniem w życie przepisów niniejszej dyrektywy powinny zatem być ograniczone do takiego zakresu, jaki wyznaczają te definicje […].

[…]

(39) Konsument powinien mieć prawo do wywiązania się ze swoich zobowiązań przed upływem terminu określonego w umowie kredytowej. W przypadku przedterminowej spłaty w całości lub części kredytodawcy powinna przysługiwać rekompensata za koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą z uwzględnieniem ewentualnych oszczędności uzyskanych przez

kredytodawcę. W celu ustalenia metody obliczania rekompensaty ważne jest przestrzeganie kilku zasad. Sposób obliczania rekompensaty należnej kredytodawcy powinien być przejrzysty i zrozumiały dla konsumentów już na etapie poprzedzającym zawarcie umowy o kredyt, a w każdym przypadku podczas wykonywania umowy o kredyt. Ponadto metoda obliczania powinna być łatwa do stosowania przez kredytodawców, a sprawowanie nadzoru w zakresie rekompensaty przez odpowiedzialne organy powinno być ułatwione. Z tego powodu, jak również ze względu na fakt, że kredytu konsumenckiego nie finansuje się – z uwagi na jego czas trwania i wysokość – przy użyciu długoterminowych mechanizmów finansowania, maksymalna kwota rekompensaty powinna być ustalona ryczałtowo. Takie podejście odpowiada szczególnemu charakterowi kredytów konsumenckich i nie powinno stanowić przeszkody dla przyjęcia ewentualnych odmiennych rozwiązań w przypadku innych produktów, takich jak kredyty hipoteczne o stałej stopie oprocentowania, które finansuje się przy użyciu długoterminowych mechanizmów finansowania.

(40) Państwa członkowskie powinny mieć prawo ustanawiania przepisów, zgodnie z którymi kredytodawca może domagać się rekompensaty za przedterminową spłatę tylko pod warunkiem, że spłacana przed terminem część kwoty kredytu przekracza w ciągu dwunastu miesięcy próg określony przez państwa członkowskie. Ustanawiając ten próg, który nie powinien przekraczać 10 000 EUR, państwa członkowskie powinny na przykład uwzględnić średnią kwotę kredytów konsumenckich na swoim rynku".

7. Artykuł 1 dyrektywy 2008/48 zatytułowany jest „Przedmiot". Stanowi on:

„Celem niniejszej dyrektywy jest harmonizacja niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i procedur administracyjnych państw członkowskich dotyczących umów o kredyt konsumencki".

8. Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywa 2008/48 ma zastosowanie do umów o kredyt.

9. Artykuł 3 dyrektywy 2008/48 jest zatytułowany „Definicje". Ma on następujące brzmienie:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[…]

c) »umowa o kredyt« oznacza umowę, na mocy której kredytodawca udziela kredytu konsumenckiego lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu konsumenckiego w formie odroczonej płatności, pożyczki lub innego podobnego świadczenia finansowego, z wyjątkiem umów dotyczących ciągłego świadczenia usług lub dotyczących dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument płaci za takie usługi lub towary w ratach przez okres ich świadczenia lub dostarczania;

[…]

g) »całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta« oznacza wszystkie koszty, łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli, dodatkowo, zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach;

[…]".

10. Artykuł 10 dyrektywy 2008/48 jest zatytułowany „Informacje zamieszczane w umowach o kredyt". Jego ustęp 2 stanowi:

„W umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się:

[…]

r) prawo do przedterminowej spłaty oraz procedurę przedterminowej spłaty, a także, w stosownych przypadkach, informację dotyczącą prawa kredytodawcy do otrzymania rekompensaty i sposobu jej ustalania;

[…]".

11. Artykuł 16 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Przedterminowa spłata", brzmi następująco:

„1. Konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

2. W przypadku przedterminowej spłaty kredytu kredytodawcy przysługuje sprawiedliwa i obiektywnie uzasadniona rekompensata za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, pod warunkiem że przedterminowa spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała.

Rekompensata ta nie może przekraczać 1% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu, jeżeli okres pomiędzy przedterminową spłatą a uzgodnionym wygaśnięciem umowy o kredyt przekracza jeden rok. Jeżeli okres ten nie przekracza jednego roku, rekompensata nie może przekraczać 0,5% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu.

3. Nie żąda się rekompensaty za przedterminową spłatę:

a) jeżeli spłata została dokonana na mocy umowy ubezpieczenia zawartej w celu zabezpieczenia spłaty kredytu;

b) w przypadku kredytów w rachunku bieżącym; lub

c) jeżeli spłata nastąpiła w okresie, w którym stopa oprocentowania kredytu nie jest stała.

4. Państwa członkowskie mogą wprowadzać przepisy, zgodnie z którymi:

a) takiej rekompensaty można domagać się tylko pod warunkiem, że spłacana przed terminem część kwoty kredytu przekracza próg określony w prawie krajowym. Próg ten nie przekracza 10 000 EUR w okresie dwunastu miesięcy;

b) kredytodawca może wyjątkowo domagać się wyższej rekompensaty, jeżeli jest w stanie udowodnić, że strata, jaką poniósł w wyniku wcześniejszej spłaty, przekracza kwotę ustaloną zgodnie z ust. 2.

Jeżeli rekompensata, której domaga się kredytodawca, przekracza wysokość faktycznie poniesionej straty, konsument może domagać się odpowiedniego jej zmniejszenia.

W tym przypadku strata odpowiada różnicy pomiędzy początkowo uzgodnioną stopą procentową a stopą oprocentowania, którą kredytodawca może uzyskać na rynku przy udzielaniu pożyczki na kwotę spłaconą wcześniej w chwili wcześniejszej spłaty, przy czym uwzględnia się wpływ wcześniejszej spłaty na koszty administracyjne.

5. Jakakolwiek rekompensata nie przekracza kwoty odsetek, które konsument zapłaciłby w okresie pomiędzy wcześniejszą spłatą a uzgodnioną datą zakończenia obowiązywania umowy o kredyt".

12. Artykuł 22 dyrektywy 2008/48 zatytułowany jest „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy". Jego ust. 1 stanowi:

„W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie".

B. Prawo krajowe

13. Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. 2016, poz. 1528, z późn. zm., zwana dalej „ustawą o kredycie konsumenckim") transponuje dyrektywę 2008/48 do prawa polskiego.

14. Zgodnie z art. 49 ust. 1 tej ustawy w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.

II. Okoliczności faktyczne

15. Odesłanie prejudycjalne dotyczy trzech spraw, które sąd odsyłający połączył do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. Wszystkie te sprawy cechuje zasadniczo taki sam schemat, którego opis znajduje się poniżej.

16. Pozwani, będący instytucjami kredytowymi, zawarli z konsumentami umowy o kredyty gotówkowe na dane okresy, przy czym pobrali prowizje za udzielenie tych kredytów. We wszystkich trzech przypadkach kwota prowizji nie była zależna od czasu trwania umów o kredyt. Wszyscy konsumenci dokonali wcześniejszej całkowitej spłaty uzyskanego kredytu przed datą wskazaną w umowach.

17. Następnie owi konsumenci zawarli z powodem umowy przelewu wierzytelności z tytułu całkowitej wcześniejszej spłaty kredytów konsumenckich, w tym zwrotu wcześniej zapłaconych prowizji. Powód przesłał pozwanym zawiadomienia o przelewie przedmiotowych wierzytelności, jednocześnie wzywając ich do dobrowolnej zapłaty spornej kwoty, stanowiącej część prowizji w odpowiedniej proporcji do okresu spłaty, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie.

18. Ponieważ pozwani nie zastosowali się do wezwań, powód wniósł pozwy do sądu odsyłającego, domagając się zasądzenia od pozwanych spornych kwot wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

III. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

19. Sąd odsyłający ma wątpliwości, czy prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu, przewidziane przez przepisy krajowe transponujące art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, należy interpretować jako obejmujące koszty, które nie są uzależnione od okresu obowiązywania umowy o kredyt. W tym względzie sąd odsyłający wskazuje na rozbieżności w interpretacjach przyjętych przez polskie sądy. W szczególności przytacza on dwa wyroki wydane przez dwa różne polskie sądy,

w których orzekły one, że ustawa o kredycie konsumenckim przyznaje prawo do zwrotu jedynie tej części kosztów, która uzależniona jest od czasu trwania umowy. Natomiast w trzecim wyroku inny sąd, na podstawie wykładni prawa krajowego w świetle art. 16 dyrektywy 2008/48, orzekł, że prawo konsumenta do obniżenia kosztów obejmuje koszty niezależne od czasu trwania umowy o kredyt.

20. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy wykładni przepisu zawartego w art. 16 ust. 1 w związku z art. 3 [lit.] g) [dyrektywy 2008/48] należy dokonywać w ten sposób, że konsument, w przypadku dokonania wcześniejszej spłaty swoich zobowiązań wynikających z umowy o kredyt, uprawniony jest do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, w tym również o koszty, których wysokość nie jest zależna od długości trwania tej umowy o kredyt?".

IV. Analiza

A. Właściwość Trybunału i dopuszczalność pytania prejudycjalnego

21. Po stronie pozwanej Santander Consumer Bank zasadniczo twierdzi, że przedstawione pytanie jest niedopuszczalne. Jego zdaniem art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 nie ma zastosowania, ponieważ spór w postępowaniu głównym toczy się pomiędzy dwoma podmiotami w związku z ich działalnością gospodarczą.

22. W tym względzie trzeba przypomnieć, że postępowanie przewidziane w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy między Trybunałem a sądami krajowymi, za pomocą którego Trybunał przedstawia tym ostatnim niezbędną dla rozstrzygnięcia zawisłych przed nimi sporów wykładnię prawa [2]. Wyłącznie do sądów krajowych, przed którymi toczy się spór i które wobec tego muszą przyjąć na siebie odpowiedzialność za wydane orzeczenie, należy ocena, w świetle konkretnych okoliczności każdej sprawy, zarówno niezbędności orzeczenia prejudycjalnego do wydania wyroku, jak i znaczenia dla sprawy pytań skierowanych do Trybunału [3].

23. W związku z tym jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu przedstawione [4]. Jednak sama okoliczność, że jedna ze stron postępowania głównego kwestionuje znaczenie pytania prejudycjalnego dla rozstrzygnięcia sporu w postępowaniu głównym, nie może sama w sobie uzasadniać uznania tego pytania za niedopuszczalne.

24. W niniejszej sprawie należy wskazać, że zakres stosowania dyrektywy 2008/48 zależy od tożsamości nie stron sporu, lecz stron umowy kredytu. W istocie zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2008/48 ma ona zastosowanie do umów o kredyt, które art. 3 lit. c) tej dyrektywy definiuje jako „umowę, na mocy której kredytodawca udziela kredytu konsumenckiego lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu konsumenckiego w formie odroczonej płatności, pożyczki lub innego podobnego świadczenia

2 Wyrok z dnia 5 lipca 2016 r., Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, pkt 16).

3 Wyrok z dnia 1 lipca 2010 r., Sbarigia (C-393/08, EU:C:2010:388, pkt 19, 20).

4 Wyrok z dnia 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, pkt 37).

finansowego, z wyjątkiem umów dotyczących ciągłego świadczenia usług lub dotyczących dostaw towarów tego samego rodzaju, jeżeli konsument płaci za takie usługi lub towary w ratach przez okres ich świadczenia lub dostarczania". W niniejszej sprawie bezsporne jest, że przedmiotowe kredyty zostały udzielone konsumentom.

25. Wobec tego z okoliczności faktycznych przedstawionych przez sąd odsyłający w niniejszej sprawie nie wynika w sposób oczywisty, aby art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 nie miał zastosowania do sytuacji będącej przedmiotem postępowania głównego. Zatem moim zdaniem Trybunał nie powinien uznawać przedłożonego pytania za niedopuszczalne.

B. Co do istoty

26. Poprzez przedłożone Trybunałowi pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy konsument dokonał przedterminowej spłaty, obniżenie kosztów kredytu, do którego konsument jest uprawniony, może dotyczyć kosztów, których kwota nie zależy od okresu obowiązywania umowy o kredyt.

1. Treść art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48

27. Zgodnie z art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 „konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy".

28. Zatem z brzmienia art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 wynika, że w przypadku przedterminowej spłaty kredytu państwa członkowskie powinny zapewnić konsumentom uzyskanie obniżki, która, po pierwsze – ma być dokonana w odniesieniu do całkowitego kosztu kredytu, a po drugie – ma obejmować odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

29. Co do pierwszej części tego przepisu – określa ona rodzaj kosztów, które ze względu na swój charakter mogą zostać zmniejszone. W istocie, ponieważ art. 16 ust. 1 stanowi, że zmniejszenie musi dotyczyć całkowitego kosztu kredytu, jedynie koszty stanowiące część całkowitego kosztu kredytu mogą zostać zmniejszone.

30. Całkowity koszt kredytu jest określony w art. 3 lit. g) dyrektywy 2008/48 jako „wszystkie koszty […], które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli, dodatkowo, zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach". Zatem koszty notarialne są wyłączone z prawa do żądania obniżki w przypadku przedterminowej spłaty na mocy art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48.

31. Co do drugiej części art. 16 ust. 1 – mówi ona, że odpowiednie zmniejszenie obejmuje „odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy". Z tego wynika, że po pierwsze – obniżka musi dotyczyć zarówno odsetek, jak i kosztów, i po drugie – że musi być powiązana z „pozostałym okresem obowiązywania umowy".

32. Z powyższego wynika, że art. 16 ust. 1 określa pewne podstawowe zasady – mianowicie te, które zostały wskazane powyżej – których państwa członkowskie muszą przestrzegać. Proponuję teraz rozważenie, w jakim stopniu dyrektywa 2008/48 stanowi środek harmonizujący.

2. Zakres harmonizacji osiągnięty dyrektywą 2008/48

33. Co prawda pierwsze zdanie motywu 9 odnosi się do „pełnej harmonizacji" jako niezbędnej, lecz stopień harmonizacji, do jakiego dąży dyrektywa, nie powinien być mylony z zakresem tej harmonizacji. Zatem pełna harmonizacja, o jakiej mowa w motywie 9, niekoniecznie dotyczy wszystkich aspektów kredytów konsumenckich wymienionych w dyrektywie 2008/48. Pragnę też zauważyć, że trzecie zdanie tego samego motywu wyraźnie stwierdza, iż zakaz dotyczący utrzymywania lub wprowadzania przez państwa członkowskie przepisów krajowych innych niż przepisy ustanowione w tej dyrektywie powinien „mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych".

34. Fakt, że dyrektywa 2008/48 ma na celu pełną harmonizację jedynie w odniesieniu do niektórych aspektów kredytu konsumenckiego, znajduje potwierdzenie w art. 1 tej dyrektywy. Zgodnie z tym przepisem celem dyrektywy 2008/48 jest „harmonizacja niektórych aspektów przepisów […] dotyczących umów o kredyt konsumencki". Artykuł 22 dyrektywy 2008/48 stanowi, że jedynie „w zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie".

35. Wreszcie można również zauważyć, że Trybunał uznał już, w kontekście dyrektywy mającej na celu pełną harmonizację, że nie wszystkie aspekty wymienione w tej dyrektywie zostały zharmonizowane. Na przykład w odniesieniu do szóstej dyrektywy Rady w sprawie VAT[5] Trybunał orzekł, że państwa członkowskie mogą, przy korzystaniu z danych opcji przewidzianych w art. 17 ust. 5 akapit trzeci szóstej dyrektywy, stosować inną metodę obliczania niż wskazana w dyrektywie, pod warunkiem że przyjęta metoda gwarantuje dokładniejsze ustalenie proporcjonalnej części odliczenia VAT naliczonego niż w przypadku stosowania tej metody wskazanej w dyrektywie[6].

36. Jeżeli chodzi o art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 można zauważyć, że skoro przepis ten nie określa metody obliczania, którą należałoby zastosować, moim zdaniem intencją prawodawcy Unii było przyznanie państwom członkowskim pewnej swobody w tej kwestii. Ponadto motyw 10 stanowi, że zakres harmonizacji zamierzony dyrektywą 2008/48 jest określony przez szczegółowe definicje zawarte w art. 3 lit. g) dyrektywy. Zatem dla celów niniejszej sprawy istotne jest, że użyty w art. 16 ust. 1 termin „obniżka" nie został zdefiniowany w dyrektywie.

37. Jak wskazałem powyżej, oczywiście nie oznacza to, że państwa członkowskie mogą wybrać dowolną metodę. Muszą one przestrzegać zasad określonych w art. 16 ust. 1 dotyczących obowiązku uwzględnienia zarówno odsetek, jak i kosztów. Jednakże w odniesieniu do ustalenia, w jakiej części te odsetki i koszty mogą zostać zmniejszone, żadna z tych zasad nie wymaga, jak zapytuje sąd odsyłający, aby *kwota* danych kosztów była zależna od czasu trwania umowy o kredyt. Mimo iż art. 16 ust. 1 dyrektywy stanowi, że taka część odpowiada odsetkom i kosztom „[należnym za] pozostały okres obowiązywania umowy", to pozostaje on dość nieprecyzyjny, ponieważ mógłby oznaczać, że dane odsetki i koszty stanowiłyby odsetki i koszty powstałe po dacie spłaty[7].

5 Szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. 1977, L 145, s. 1).

6 W istocie żaden przepis szóstej dyrektywy VAT nie wspominał wyraźnie, że państwa członkowskie mogą odstąpić od tej metody. Zobacz wyrok z dnia 8 listopada 2012 r., BLC Baumarkt (C-511/10, EU:C:2012:689, pkt 24).

7 Wersje francuska i włoska dyrektywy 2008/48 posługują się przymiotnikiem „należny" („intérêts et frais *dus* pour la durée résiduelle", „*dovuti* per la restante durata"). Jednakże niezależnie od faktu, że określenie to nie występuje w innych wersjach językowych, nie wydaje mi się, aby miało to przeczyć powyższemu, gdyż pojęcie to można rozumieć jako „po upływie terminu". W każdym przypadku wersja angielska nie zawiera takiego przymiotnika („interest and the costs for the remaining duration"), natomiast wersje hiszpańska i niemiecka stosują raczej terminy ogólne, odpowiednio „correspondientes a la duración" i „für die verbleibende Laufzeit des Vertrags richtet".

38. W świetle powyższego wydaje mi się jasne, że dyrektywa 2008/48 nie harmonizuje metody obliczania, jakiej należy użyć w celu ustalenia odpowiedniej obniżki w wypadku wcześniejszej spłaty kredytu, lecz określa zasady, jakich państwa członkowskie muszą przestrzegać przy ustalaniu tej metody.

3. Analiza zgodności z art. 16 ust. 1 różnych proponowanych interpretacji

39. W postępowaniu głównym sformułowanie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim wydaje się być względnie otwarte, co potwierdza fakt, że polskie sądy zinterpretowały ten przepis na różne sposoby, na co wskazał sąd krajowy.

40. Zatem, ze względu na to, że sąd odsyłający jest zobowiązany interpretować swoje ustawodawstwo krajowe zgodnie z prawem Unii, proponuję zbadanie wymogu nałożonego na państwa członkowskie zgodnie z określeniem „przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy", zawartym w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, do którego pytanie się odnosi [8].

41. W tym względzie można wskazać, że sąd odsyłający proponuje dwie różne interpretacje tego określenia.

42. *Pierwsza interpretacja* opiera się na założeniu, że określenie „przypadających na pozostały okres obowiązywania umowy" miałoby na celu ograniczenie obniżki jedynie do kosztów związanych z czasem trwania kredytu. Zatem termin „koszty" odnosiłby się do wydatków poniesionych przez instytucję kredytową w związku z udzielonym kredytem [9]. Zasadniczo zatem art. 16 ust. 1 zwalniałby konsumentów z obowiązku uiszczania, w odniesieniu do „kosztów", wydatków związanych z pozostałym okresem obowiązywania umowy. Chodzi o to, że skoro instytucja nie ponosi tych kosztów, konsument powinien mieć prawo do odliczenia ich od całkowitego kosztu kredytu [10].

43. *Druga interpretacja* oznaczałaby konieczność zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu proporcjonalnie do pozostałego okresu obowiązywania umowy. Zasadniczo pojęcie „przypadających na pozostały okres obowiązywania umowy" służyłoby jedynie wskazaniu, w jaki sposób oblicza się obniżkę – tj. proporcjonalnie do „pozostałego okresu obowiązywania umowy".

44. Dodatkowo należy rozważyć dwie inne interpretacje.

45. *Interpretacja trzecia*, proponowana przez pozwanych, polega na uznaniu, że koszty, które można odliczyć od całkowitego kosztu kredytu, to jedynie te koszty, które zostały formalnie przedstawione w umowie o kredyt jako zależne od czasu trwania samej umowy o kredyt. Natomiast, z uwagi na fakt, że świadczona usługa, polegająca na udzieleniu kredytu, jest w całości wykonana z chwilą udostępnienia pieniędzy konsumentowi, marża zysku instytucji kredytowej powinna pozostać nienaruszona.

46. Zgodnie z *czwartą* i ostatnią interpretacją wysokość obniżki, do której konsument miałby prawo, odpowiada płatności jednorazowej lub płatnościom powtarzającym się, które nie były jeszcze należne w chwilą dokonania przedterminowej spłaty.

8 Zobacz np. wyrok z dnia 27 marca 2019 r., Pawlak (C-545/17, EU:C:2019:260, pkt 83).

9 Zgodnie z tą interpretacją, popieraną przez pozwanych w postępowaniu głównym oraz przez rząd hiszpański, nie można obniżyć kosztów jednorazowych w przypadku przedterminowej spłaty. Obniżka mogłaby dotyczyć wyłącznie kosztów stałych poniesionych po spłacie zobowiązań.

10 W związku z tym koszty podlegające odliczeniu od całkowitego kosztu kredytu byłyby niewielkie: zasadniczo obejmują one koszty związane z przygotowaniem i przekazywaniem konsumentom okresowych informacji zgodnie z obowiązującymi przepisami unijnymi i krajowymi. W istocie zdecydowana większość kosztów generowanych przez umowę kredytu to koszty jednorazowe, takie jak koszty sporządzania i przetwarzania akt osoby ubiegającej się o kredyt lub wyszukiwania informacji na temat zdolności kredytowej konsumenta. W praktyce chodzi o wydatki stałe, które miałyby miejsce po dacie wcześniejszej spłaty, ponieważ koszty jednorazowe są zasadniczo niezależne od czasu trwania umowy.

47. Aby ustalić, która z tych interpretacji jest zgodna z art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, konieczne jest wzięcie pod uwagę zasad, jakie ten przepis ustanawia, ponieważ zasady te można wywodzić, zgodnie z zasadami wykładni stosowanymi przez Trybunał, z kontekstu, w jaki wpisuje się ten przepis, jego celów i brzmienia [11].

48. *W odniesieniu do kontekstu* można zauważyć, że kilku uczestników zaproponowało przyjęcie systematycznej interpretacji wymogu określonego w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 w świetle art. 16 ust. 2. Skoro bowiem instytucje kredytowe na podstawie art. 16 ust. 2 mają prawo do „sprawiedliwej i obiektywnie uzasadnionej rekompensaty za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, pod warunkiem że przedterminowa spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała", to przewidziany w art. 16 ust. 1 zakres obniżki należy interpretować w sposób szeroki i na korzyść konsumenta.

49. Mnie jednak to podejście nie przekonuje. W istocie, wbrew twierdzeniu rządu polskiego, nie uważam, że aby art. 16 ust. 2 dyrektywy 2008/48 nadać pełną skuteczność („effet utile"), art. 16 ust. 1 należy interpretować tak, że koniecznie wymaga on zmniejszenia zysków instytucji kredytowej. W rzeczywistości, w przeciwieństwie do interpretacji, która wydaje się powszechna, art. 16 ust. 2 nie ma na celu zrekompensowania zysku, który kredytodawca mógłby osiągnąć, gdyby nie doszło do wcześniejszej spłaty. Wprawdzie nawet jeśli instytucja kredytowa ponownie pożyczy zwrócone kwoty, jej marża zysku niekoniecznie będzie taka sama, jak w przypadku kontynuacji pierwotnego kredytu [12], jednakże nie powinno to przesłaniać faktu, że brzmienie art. 16 ust. 2 odnosi się do „kosztów", a nie do „strat" poniesionych przez instytucję, które ponadto muszą być „bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu". Wynika z tego, że rekompensata, o którą można ubiegać się na podstawie tego przepisu, ma na celu jedynie zrekompensowanie wydatków poniesionych w wyniku wcześniejszej spłaty kredytu, w przypadku gdy w tym celu konieczne jest podjęcie określonych działań przez instytucję kredytową [13].

50. Możliwość żądania odszkodowania za zysk utracony w wyniku przedterminowej spłaty kredytu w istocie jest przewidziana w dyrektywie 2008/48 – jednakże unormowana jest ona w art. 16 ust. 4 lit. b), a *nie* w art. 16 ust. 2. Jednakże, ponieważ art. 16 ust. 4 lit. b) ma charakter opcjonalny, państwa członkowskie musiały wprowadzić taką możliwość w przepisach krajowych transponujących dyrektywę. Ponadto art. 16 ust. 4 lit. b) owej dyrektywy stanowi, że takiej rekompensaty można domagać się jedynie wyjątkowo, jeżeli instytucja kredytowa jest w stanie udowodnić, że strata, jaką poniosła w wyniku wcześniejszej spłaty, przekracza kwotę ustaloną zgodnie z art. 16 ust. 2 akapit drugi. W związku z tym ryzyko, że instytucja kredytowa może otrzymać rekompensatę, mimo że jej zysk nie został znacząco zmniejszony, jest stosunkowo ograniczone.

51. *W odniesieniu do celów* art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 prawdą jest, że motyw 7 stanowi, iż ma ona na celu „ułatwieni[e] powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich". Jednakże, wbrew argumentacji pozwanych, nie można z tego wnioskować, że celem art. 16 ust. 1 jest ochrona instytucji kredytowych przed konsekwencjami przedterminowej spłaty. W istocie w motywie tym wyraźnie zaznaczono, że powstanie dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku ma zostać osiągnięte poprzez ustanowienie zharmonizowanych ram prawa Unii w szeregu kluczowych obszarów, a nie poprzez ochronę instytucji kredytowych przed konsekwencjami przedterminowej spłaty.

11 Wyrok z dnia 4 maja 2010 r., TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, pkt 44).

12 Jeśli instytucja kredytowa ponownie pożyczy zwrócone kwoty, warunki refinansowania (czy to poprzez rynek międzybankowy, czy też środki pieniężne deponentów, jeżeli instytucja kredytowa jest bankiem) mogą ulec zmianie, jednakże w takim przypadku zasadniczo stopa procentowa obowiązująca w odniesieniu do umowy pożyczki również się zmieni. W związku z tym marża zysku zmieni się przede wszystkim w przypadku, gdy od czasu zawarcia umowy zmieni się konkurencja na rynku.

13 Powody, dla których utracony zysk nie jest objęty rekompensatą przewidzianą w art. 16 ust. 2 dyrektywy 2008/48, można wywnioskować z jej motywu 39, ponieważ podkreśla on, że „kredytu konsumenckiego nie finansuje się – z uwagi na jego czas trwania i wysokość – przy użyciu długoterminowych mechanizmów finansowania". W istocie w takich okolicznościach utrata zysku, nawet jeśli jest możliwa, pozostaje stosunkowo ograniczona, chyba że dojdzie do całkowitego odwrócenia rynku.

52. Natomiast nie można pominąć faktu, że motyw 39, a więc ten, który konkretnie odnosi się do celów art. 16 ust. 1, nie zawiera żadnego odniesienia do tej obniżki, lecz stanowi jedynie, że „[k]onsument powinien mieć prawo do wywiązania się ze swoich zobowiązań przed upływem terminu określonego w umowie kredytowej". Rzeczywiście świadczy to o tym, że prawodawca Unii uznał, że obniżka ta jest pomyślana jako zwykła konsekwencja przedterminowej spłaty i, co za tym idzie, jako coś łatwego do obliczenia. Ponadto założenie, że konsekwencje przedterminowej płatności muszą być łatwe do oszacowania, wyrażone jest w tym samym motywie, którego sformułowanie odnosi się tym razem do rekompensaty, do której uprawniona jest instytucja kredytowa. Zgodnie bowiem z motywem 39 w takiej sytuacji „metoda obliczania powinna być łatwa do stosowania przez kredytodawców".

53. Z tego punktu widzenia o ile pierwsza interpretacja, zgodnie z którą obniżka powinna odpowiadać kosztom, których instytucja kredytowa nie musi ponosić w związku z przedterminową spłatą, wydaje się na pierwszy rzut oka stosunkowo prosta, a zatem dość atrakcyjna, o tyle jednak jej praktyczna realizacja może przynieść poważne trudności. W istocie, jak wskazał sąd odsyłający w swoim wniosku, instytucje kredytowe rzadko określają, które z poniesionych kosztów pokrywają z kosztów pobieranych od konsumentów, a nawet wtedy, gdy tak robią, konsument nadal ma prawo kwestionować prawidłowość tych informacji.

54. Wysokość pobieranych opłat również nie jest bardzo pomocna. W istocie nawet jeżeli naliczone koszty zostały obliczone przez odniesienie do czasu trwania kredytu, należy zauważyć, że mogą one służyć do zrekompensowania w części kosztów stałych, a w części kosztów jednorazowych, w tym kosztów powstałych wyłącznie przed wcześniejszą spłatą. To samo odnosi się do sytuacji, gdy takie opłaty zostały obliczone w odniesieniu do kwoty przyznanego kredytu, ponieważ nie wszystkie koszty zmienne muszą być kosztami powtarzającymi się. Wreszcie wszelkie koszty lub opłaty, jakie ponoszą konsumenci, mogą w części stanowić zysk, ponieważ żaden przepis nie zobowiązuje instytucji kredytowych, aby swoją marżę zysku osiągały wyłącznie poprzez odsetki naliczane konsumentom.

55. Wobec tego w praktyce jedynym sposobem na dokładne poznanie kwoty, jaką instytucja kredytowa oszczędzi, jest zobowiązanie jej do stosowania księgowania kosztów celem właśnie ustalenia i oszacowania elementów składowych jej dochodu operacyjnego netto. Rzeczywiście w przypadku instytucji kredytowej elementy te obejmują wydatki związane z czasem trwania udzielonych kredytów. Jednak obowiązek prowadzenia rachunkowości kosztów przez instytucje kredytowe nie wynika ani z dyrektywy 2008/48, ani nawet, jak się wydaje, z żadnego innego aktu prawa Unii[14]. Gdyby zatem Trybunał przyjął pierwsze podejście, oznaczałoby to, że w praktyce księgowanie kosztów stałoby się obowiązkowe, nawet pomimo faktu, że obowiązek taki nie jest przewidziany w innych przepisach. Ponadto w przypadku sporu dotyczącego kwoty obniżki, do której konsument jest uprawniony przy przedterminowej spłacie, sądy krajowe będą musiały zwrócić się do biegłych księgowych, nawet jeżeli koszty ze względu na swój charakter byłyby stosunkowo niewielkie.

56. Bez względu na teoretyczne korzyści wynikające z tej ewentualnej interpretacji, biorąc pod uwagę wyżej opisane praktyczne trudności, które, jak wskazałem, mogą być znaczne, uważam, że ta interpretacja jest niezgodna z wyrażoną w motywie 39 dyrektywy 2008/48 ideą, że skutki przedterminowej spłaty muszą być łatwe do oceny.

57. Jeszcze bardziej rozstrzygające jest *sformułowanie* art. 16 ust. 1. W istocie w tym względzie zarówno pierwsza, jak i trzecia interpretacja są niespójne z zawartym w tym artykule odniesieniem do terminu „odsetki". Rozpocznę od trzeciej interpretacji.

14 Taki obowiązek istnieje jedynie w niektórych bardzo szczególnych okolicznościach. Zobacz np. art. 34 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych, zmieniającego dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012 (Dz.U. 2014, L 257, s. 1) i art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/352 z dnia 15 lutego 2017 r. ustanawiającego ramy w zakresie świadczenia usług portowych oraz wspólnych zasad dotyczących przejrzystości finansowej portów (Dz.U. 2017, L 57, s. 1).

58. Zgodnie z tą interpretacją można obniżyć jedynie koszty, o ile zostały one formalnie przedstawione jako zależne od czasu trwania umowy. Należy jednak zauważyć, że skoro prawodawca Unii uznał za konieczne odniesienie się zarówno do odsetek, jak i kosztów, obniżka, o której mowa w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, musi także być interpretowana jako dotycząca obu tych elementów, a nie tylko, jak przewiduje trzecia interpretacja, kosztów.

59. Ponadto nawet gdyby należało zastosować trzecią interpretację również w przypadku odsetek, w praktyce nie mogłaby ona funkcjonować bez wsparcia innej interpretacji niż interpretacja druga lub czwarta [15]. Zatem pozostanie przy trzeciej interpretacji oznaczałoby stosowanie dwóch oddzielnych metod obliczania, odpowiednio, dla odsetek i kosztów. Byłoby to jednak niezgodne z samym brzmieniem art. 16 ust. 1.

60. W odniesieniu do pierwszej interpretacji wskazuję, że pojęcie „odsetek" odnosi się do elementu wynagrodzenia instytucji kredytowej, który jest precyzyjny i łatwy do zweryfikowania, ponieważ oblicza się go poprzez zastosowanie rocznej wartości oprocentowania. Podobnie jak każdy inny element tego wynagrodzenia, spłata odsetek w sposób naturalny przyczynia się do rentowności instytucji kredytowej, ale także jest wykorzystywana do przenoszenia na konsumentów kosztów związanych z kredytem poniesionych przez banki. W związku z tym interpretacja pojęcia „kosztów" zawartego w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 jako odnoszącego się do kosztów poniesionych przez instytucję kredytową, jak sugeruje pierwsza i trzecia interpretacja, mogłaby skutkować podwójnym obniżeniem tego samego elementu, ponieważ chodzi także o odsetki. Moim zdaniem jednak prawodawca Unii nie miał tego na myśli.

61. Jako że termin „odsetki" jest połączony z pojęciem „kosztów" spójnikiem „i", bardziej logiczne wydaje mi się, że oba są związane z płatnościami, które muszą zostać zrealizowane przez konsumenta. Zatem pojęcie „kosztów" w art. 16 ust. 1 nie odnosi się, jak zakłada pierwsza interpretacja, do wydatków poniesionych przez instytucję kredytową, lecz do płatności żądanych od konsumentów oprócz odsetek.

62. Innymi słowy pojęcie „przypadających na pozostały okres obowiązywania umowy" należy rozumieć w ten sposób, że oznacza ono, iż obniżka, o jakiej mowa w art. 16 ust. 1, zależy nie od przeznaczenia kosztów, którymi obciążany jest konsument, jak przyjmują pierwsza i trzecia interpretacja, lecz od daty, w której żąda się od konsumentów zapłaty kosztów.

63. Moim zdaniem tylko druga lub czwarta interpretacja zgodne są z takim stwierdzeniem. Zgadzam się, że obie te interpretacje mają pewne braki, lecz jak już wspomniałem, nie ma szczerze powiedziawszy takiej interpretacji art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, która byłaby w pełni zadowalająca.

64. W szczególności zgadzam się, że obie interpretacje mogą prowadzić do braku równowagi w relacji pomiędzy kredytodawcą a kredytobiorcą. W istocie w przypadku drugiej interpretacji, jeżeli spłata nastąpi na bardzo wczesnym etapie, stałe koszty ponoszone przez instytucję kredytową mogą nie być w pełni zamortyzowane przez opłaty i odsetki zapłacone przez konsumenta, a zatem instytucja kredytowa może ponieść stratę. Co do czwartej interpretacji – otwiera ona instytucjom kredytowym możliwość obejścia skutków obniżki kosztów w przypadku przedterminowej spłaty poprzez przeniesienie wszystkich kosztów stałych na konsumentów na początku umowy. Jednak obie te interpretacje mają tę wyraźną korzyść, że konsument w wyniku przedterminowej spłaty uzyska obniżkę zarówno odsetek, jak i kosztów, w sposób, który jest (względnie) proporcjonalny w stosunku do zakresu, w jakim umowa o kredyt została spłacona wcześniej.

15 Ponadto oznacza to uznanie, i w związku z tym narzucenie, że część zysku można przypisać do pozostałego okresu. Tymczasem marża zysku niekoniecznie jest liniowa.

65. Ponadto nie jestem przekonany, że prawodawca Unii miał koniecznie na celu osiągnięcie doskonałej równowagi między interesami instytucji kredytowych a interesami konsumentów. W istocie z art. 16 ust. 5 dyrektywy 2008/48 wynika również, że w pewnym zakresie prawodawca nie zamierzał wykluczyć możliwości, że konsument zapłaci taką samą kwotę, jaką musiałby zapłacić w przypadku braku przedterminowej spłaty [16].

66. Chociaż byłoby lepiej, gdyby art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 został sformułowany z większą jasnością w tej kwestii, to jednak interpretacja druga i czwarta są nie tylko zgodne z zasadami ustanowionymi w dyrektywie 2008/48, ale także wydają się lepiej odzwierciedlać to, co prawodawca Unii prawdopodobnie miał na myśli.

67. Dlatego uważam, że państwa członkowskie mogą zdecydować, między innymi, o dokonaniu transpozycji tego przepisu lub przynajmniej, w stosownych przypadkach, dokonywać wykładni swojego prawa krajowego zgodnie z jedną z tych dwóch interpretacji.

V. Wnioski

68. Z powodów przedstawionych powyżej proponuję, aby na pytanie przedstawione przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku Trybunał udzielił następującej odpowiedzi:

Artykuł 16 ust. 1 w związku z art. 3 lit. g) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy konsument dokonał przedterminowej spłaty, obniżka, do której jest on uprawniony, może dotyczyć kosztów, których kwota nie jest zależna od długości trwania umowy o kredyt. Jednakże państwo członkowskie nie może ograniczyć tej obniżki – a sąd krajowy nie może tak interpretować przepisów krajowych – tylko do kwoty kosztów zaoszczędzonych przez instytucję kredytową w wyniku przedterminowej spłaty.

16 Ponadto należy podkreślić, po pierwsze, że zgodnie z art. 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48 instytucje kredytowe muszą informować konsumentów o procedurze wcześniejszej spłaty, a zatem także o zasadach i warunkach takiej przedterminowej spłaty. W związku z tym warunki te stanowią również element, który konsumenci mogą rozważyć przed podjęciem decyzji o zawarciu umowy kredytu z tą a nie z inną instytucją kredytową.